

HVORDAN SKRIVER ELEVER PÅ LUS 13, 15 OG 18?

LUS er et verktøy som kartlegger elevenes leseferdigheter, basert på observasjoner av deres leseadferd, og dialog om det de leser. Men lesing og skriving bør ikke sees som adskilte størrelser. Begge deler dreier seg om å kunne kommunisere skriftlig, som avsender eller mottaker. Når det gjelder muntlig kommunikasjon, er sammenhengen mellom lytte og tale åpenbar. Småroller trenger språklig stimulans for å utvikle et godt språk selv. Samme prinsipp kommer til uttrykk i barnas egen tekstproduksjon. Barnas lesekompetanse og erfaring gjenspeiler seg i det de selv skriver.

Høsten 2004 ble det holdt et seminar for lærere i Stockholm, for å arbeide med sammenhengen mellom elevers lesekompetanse og deres skriftlige ferdigheter. Her deltok også representanter fra Oslo-skolen. Lærerne hadde med seg tekster skrevet av elever vurdert til LUS 13, 15 og 18. Tekstene ble analysert, og man kom fram til ulike kjennetegn for tekster produsert av elever på de ulike LUS-nivåene.

Mimmi Askeljung har vært sentral i arbeidet med å se sammenhenger mellom lese kvalitet og tekstproduksjon, og har også holdt kurs for Utdanningsadministrasjonens LUS-instruktører. Erfaringene fra Oslo-skolen har vært at elevenes tekster kan gi viktige signaler om deres leseerfaring. Den informasjon læreren får fra elevenes tekster, er et supplement til de observasjonene læreren selv kan gjøre av elevenes daglige møte med bøker og andre skriftlige tekster.

ELEVER PÅ LUS 13

På LUS 13 nærmer lesingen seg flytende lesing. Elevene er sikrere i strategibyttene, og leser stille, men lesing er fortsatt ganske anstrengende. Elevene leser enkle bøker med korte kapitler, enkelt språk, luftig layout og mange illustrasjoner.

LUS 13: IMPULSIV SKRIVING

- Impulsiv skriving uten rød tråd. Handlingen hopper planløst fram og tilbake.
- Teksten bærer preg av muntlig språk.
- Teksten har innslag av tilfeldig, innskutt informasjon.
- Fokus glipper, teksten gjennomføres ikke.
- Handlingen kretser rundt 1 – 2 personer, og jeg-personen er ofte mest sentral.
- Avslutningen er brå eller mangler.
- I mangel av skriftspråklige forbilder (bøker) brukes forbilder fra visuelle medier (tv, film, dataspill).
- Tidsangivelser som "Neste dag", "kl. 20.50" osv. viser at det er vanskelig å uttrykke tidsforløp.

ELEVER PÅ LUS 15

På LUS 15 har leseren nådd stabilitet og sikkerhet og er bekvem i sin lesing. Lesingen flyter godt, leseren foretrekker stillelesing og leser med forståelse. Bokvalget består av omfangsrike tekster, kapittelbøker, uten illustrasjoner, med enkel struktur og kronologi.

Elevenes lese-
erfaring kan sees
igjen i deres egen
skrivning

LUS 15: ASSOSIERENDE SKRIVING

- Tekstene er kronologiske fortellinger med fokus på handling.
- Skrivningen bærer preg av assosiasjoner, men det finnes en rød tråd.
- Innledningen lover mer enn skribenten orker å gjennomføre.
Tekstene har ofte en standardavslutning (hovedpersonen våkner opp, hovedpersonen dør, så levde de lykkelig.. osv).
- Handlingen kan omfatte flere personer.
- Dialoger er ”fyll”, og driver sjelden handlingen framover.
- Veksling i tid forekommer, uten noen bevisst tanke bak.
- Språket er hverdagsnært med begrenset ordforråd.
- Lengre perioder/mer kompliserte setninger med noe skildring.

ELEVER PÅ LUS 18A

Nå har elevene omfattende leseerfaring. De utnytter og videreutvikler sine erfaringer, de generaliserer og viser sjangerkunnskap. Elevene finner bøker for å tilfredsstille leselysten. De har fortsatt fokus på handling, men kan velge mer krevende litteratur enn før.

LUS 18A: PLANLAGT SKRIVING

- Teksten er fremdeles en kronologisk framstilling med fokus på handling.
- Fortellingen er strukturert med en tydelig rød tråd.
- Teksten inneholder sjangerkjennetegn, ideer fra leste bøker prøves ut i egne tekster.
- Elevene eksperimenterer med ulike innledninger og avslutninger.
- Korte person- og miljøskildringer forekommer.
- Handlingen kan bli lang, noen ganger svært lang.
- Dialoger er med på å drive handlingen framover, men kan være lange.
- En viss språklig variasjon forekommer, for eksempel i ordforråd.
- Tekstene er bygget opp med mer komplekse setninger og ulike setningsstrukturer.

ELEVER PÅ LUS 18B

Elever på LUS 18B leser ungdomsbøker og enkel voksenlitteratur i ulike sjangere. De søker mer inngående person- og miljøskildringer, og leser under overflaten. Elevene er mer fokusert på tanker, konflikter og forklaringer på handlingsforløpet enn på selve handlingen. De reflekterer rundt det leste, og sammenlikner med egne erfaringer og annen litteratur. Elevene er blitt skriftspråklige, og kan forholde seg til ulike sjangerkrav.

TEKSTER LUS 18B: REFLEKTERENDE SKRIVING

- Skriveren har en ide og plan for teksten.
- Sjangerkunnskap benyttes i skrivningen.
- Tekstene kan ha innslag av parallelle handlinger eller brutt kronologi.
- Inngående personskildringer forekommer, tekstene fokuserer på mer enn handling.
- Tekstene kan ha innslag av indre monologer.
- Elevenes egne erfaringer veves inn i tekstene.
- Bruken av dialog er gjennomtenkt.
- Litterære virkemidler som metaforer, gjentakelser, dialektinnslag osv. brukes.